

SEZNAMTE SE: TOMÁŠ GARRIGUE MASARYK, PRVNÍ PREZIDENT

ANOTACE:

Aktivita slouží jako funkční zpracování informací a podnětů, které žáci získají zhlédnutím dokumentu Věry Chytilové TGM Osvoboditel. Žáci jejím prostřednictvím objevují osobnost TGM a zaujímají k němu svůj postoj.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI A OBSAHOVÉ VZDĚLÁVACÍ OKRUHY:

ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace

OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ)

OV: OVDS

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

ZV a GV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské

OV: k učení, k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí

DOPORUČENÝ VĚK: 12+

CÍLE:

Žáci:

- znají osobnost T. G. Masaryka a zaujímají k němu svůj postoj;
- prezentují své poznatky a postoje před třídou.

DĚLKA: 90 min.

POMŮCKY:

- PRACOVNÍ LISTY 1 a 2
- MATERIÁL
- psací potřeby

POSTUP:

1. Rozdáme žákům **MATERIÁL** s fotografiemi TGM v různých situacích (s dětmi, politiky, rodinou, Karlem Čapkem apod.) a vyzveme je, aby si je důkladně prohlédli. Položíme jim otázku: **Jak na vás TGM na fotografiích působí?** Následně žáky požádáme, aby své dojmy vysvětlili. Vedeme je k tomu, aby pojmenovali signály, kterých si všimají, přičemž není nutno jejich názory usměrňovat. Interpretace fotografií není náročná, oslovuje spíše emoční stránku rozvoje osobnosti a přináší zajímavý efekt. Žáky lze touto cestou pro téma získat.
2. Následuje **projekce filmu**. Film nemusíme pouštět celý, lze jej rozfázovat dle jednotlivých kapitol (můžeme dle svých časových možností promítnout jen některé tematické celky) a navázat konkrétními otázkami v **PRACOVNÍM LISTU**.

Čas projekce	Téma	Otázky
0:00:00–0:08:30	dětství, škola, původ	Pracovní list 1 (otázky 1–3)
0:08:31–0:18:31	Lipsko, manželka, Praha – univerzita, hilsneriáda	Pracovní list 1 (otázky 4–9)
0:18:32–0:26:56	1. sv. válka, odboj, příprava vzniku Československa, legie, rodina	Pracovní list 1 (otázky 10–13)
0:26:57–konec	myšlenky, dobové dokumenty, potomci	Pracovní list 1 (otázky 14–18)
0:22:28–0:26:56	legie, legionáři	Legie a legionáři
0:38:00–0:40:20	sport – Vsesokolský slet, jízda na koni	TGM a sport

3. Bezprostředně po zhlédnutí filmu rozdáme žákům **PRACOVNÍ LIST 1**. V plném znění jej použijeme jen v případě, že promítneme celý film. Jinak pracujeme jen s konkrétními otázkami týkajícími se jednotlivých fází filmu. Žáci si otázky samostatně vyplní.

4. Rozdělíme žáky do skupin (máme-li čas, můžeme použít rozstříhané fotografie TGM – skupiny se utvoří tak, že složí obrázek). Žáci se vzájemně seznámí se svými odpověďmi a doplní si ty informace, které nezachytili ve filmu.

Poznámka: Může se stát, že žáci některé informace nepochopí nebo je budou odlišně interpretovat.

V tomto případě je na místě kritický přístup – volba jiného zdroje. Pokud máme k dispozici internet, pracujeme s jeho odkazy. Můžeme ale také pracovat s knižními zdroji. Pro žáky je rovněž přínosem, když si ve skupinách sami navrhnou, jaké informace budou hledat. Úkol lze zadat otázkou: *Co bychom ještě potřebovali/chtěli vědět o TGM?* Tuto část můžeme zadat také za domácí úkol. Způsob jeho zadání volíme dle vyzrálosti žáků.

5. Pokud budeme chtít ověřit dosažené znalosti žáků, využijeme **PRACOVNÍ LIST 2** s krátkým testem. Test lze zařadit ve chvíli, kdy budou mít žáci zpracované informace o TGM a budou seznámeni s probíranou látkou.

Poznámka: Zajímavou variantou prověřování znalostí je zpracování testu samotnými žáky. Můžeme zadat skupinám úkol připravit pro ostatní skupiny otázky ve vztahu k tomu, co se sami dozvěděli o TGM. Tato varianta je daleko záživnější, je však náročnější na čas.

6. Poslední částí aktivity je badatelská práce na téma TGM v našem městě (regionu). Úkolem žáků bude najít ulice, náměstí, pomníky, muzea, spolky či jiné připomínky na prvního československého prezidenta.

Poznámka: Doporučujeme se s žáky předem dohodnout na podobě výstupu (samostatná práce, prezentace PPT, plakát, mapa s vysvětlivkami atd.). Žáci by měli místa ve svém okolí nejen najít a popsat jejich umístění, ale i zdůvodnit jejich existenci v městě či regionu. Na závěr této badatelské práce dohodneme s žáky způsob publikování či prezentace výstupů.

REFLEXE:

Vedeme s žáky rozhovor a klademe následující otázky. *Proč jsme se osobností TGM zabývali?*

K čemu je dobré si připomínat TGM? Co jste si pro sebe odnesli jako inspiraci? Co bychom se ještě chtěli dozvědět?

POZNÁMKA:

Pokud se tomuto tématu chceme věnovat ještě v následujících hodinách, požádáme žáky o jejich písemné vyjádření. Volíme formu, která odpovídá časovým možnostem a vyzrálosti žáků.

a) Napište epitaf na hrob TGM.

b) Napište nekrolog TGM pro tisk.

c) Napište, v čem vidíte pro sebe význam osobnosti TGM.

d) Sestavte politické vysvědčení pro TGM.

ZKUŠENOSTI Z PRAXE:

Aktivitu jsem realizovala s žáky 9. ročníku základní školy ve výuce občanské výchovy, v tématu regionální dějiny 20. století. TGM je hodně blízký naší obci a okolí díky našemu rodákovi Karlu Havlíčku Borovskému. Žáci neabsolvovali žádnou předcházející přípravu. Během vyučovací hodiny jsme pracovali různě podle typů úkolů – individuálně, frontálně a skupinově.

Na začátku první hodiny jsem připravila pro 4 skupiny fotografie ze života TGM. Jejich úkolem bylo prohlédnout si fotografie a během 5 minut o nich ve skupině diskutovat. Následovala prezentace před třídou a tvorba myšlenkové mapy, z které vyplynuly hlavní závěry: TGM a rodina, TGM a přátelé, vztah TGM k dětem. Poté jsme diskutovali o životě TGM, jeho hlavních aktivitách. Žáci se výborně orientovali a velice dobře si pamatovali poznatky z hodin dějepisu.

V další hodině přišel na řadu badatelský úkol. Původní skupiny si vylosovaly místo v našem regionu, ke kterému měl TGM nějaký vztah. Společně jsme si vysvětlili, že může jít o jakýkoli vztah (osobní, návštěva místa, letní byt, pojmenovaná místa, sochy). Následovala práce ve skupinách – žáci mohli vyhledávat informace na internetu nebo v předem připravené literatuře. Zajímavé bylo, že všechny skupiny vyhledávaly v obou zdrojích. Skupiny druhý den odevzdaly krátce zpracovanou písemnou informaci. Konec hodiny patřil první části filmu a krátkému testu, který žáci zvládli velmi rychle a bez problémů.

V třetí hodině žáci zhlédli po částech film, doplňovaný testem. Některým žákům činily obtíže testovací otázky č. 10–18. Žáci se shodli na jedné věci – kladně hodnotili, že film vypráví o TGM v 1. osobě. Pracovní list 2 měli žáci prakticky bez chyb hotový téměř během 2 minut. Jeho kontrola byla v podstatě reflexí a shrnutím celé aktivity. Pro zajímavost jsem navíc zadala dobrovolný úkol – zpracovat pracovní list o TGM. Práci odevzdalo čtrnáct ze sedmnácti žáků.

Martina Brychtová, ZŠ a MŠ Havlíčkova Borová

UKÁZKA REALIZACE:

Ukázky práce žáků 9. ročníku ZŠ Havlíčkova Borová, téma TGM a místa v našem okolí (badatelský úkol)

TGM a Polná

TGM a Polná = hilsneriáda. To je případ, kdy byl Žid Leopold Hilsner obviněn z vraždy křesťanské dívky Anežky Hrůzové. Jelikož byla brutálně zavražděna, tak si lidé mysleli, že ji zavraždili pro židovské rituály, a proto byl na základě nepřímých důkazů obviněn zletělý nepříteli inteligentní Žid Leopold Hilsner. Skoro všichni věřili v Hilsnerovu vinu, jenom jeden z mála věřil v jeho nevinu, T. G. Masaryk. Za tyto názory si vysloužil posměch od lidí i od svých studentů. Nakonec byl Leopold díky TGM zproštěn viny.

TGM a Borová

Roku 1906 při příležitosti 50. výročí úmrtí Karla Havlíčka Borovského navštívil československý prezident TGM Borovou. Vystoupil na řečnické tribuně, kde vyložil dílo Karla Havlíčka Borovského. Před touto slavností se ubytoval v Krucemburku a na Vysočině strávil se svou rodinou zbytek prázdnin. Před touto událostí dvakrát projel Borovou a několikrát ji navštívil pěšky po dodnes známé cestě – cestě KHB. Tato cesta začíná v Krucemburku, odkud přes vrch Babylon sestoupil cestou od Slavětína, obloukem minul Danielův kříž, dolů do údolí u Borovského potoka a znovu mírným šlapáním na náměstí. Na Havlíckovy slavnosti přijel se svou rodinou na dvou prostých bryčkách a jedním koni. Nezapomněl také navštívit známou Žižkovu mohyly. Měl rád vyhlídku od borovského kostela. Později, roku 1924 Masaryk napsal: „Přihrál jsem se k Havlíčkovi, jeho politice a taktice jako nezkušený student, hlásím se k němu po zkušenostech dost dlouhého života.“

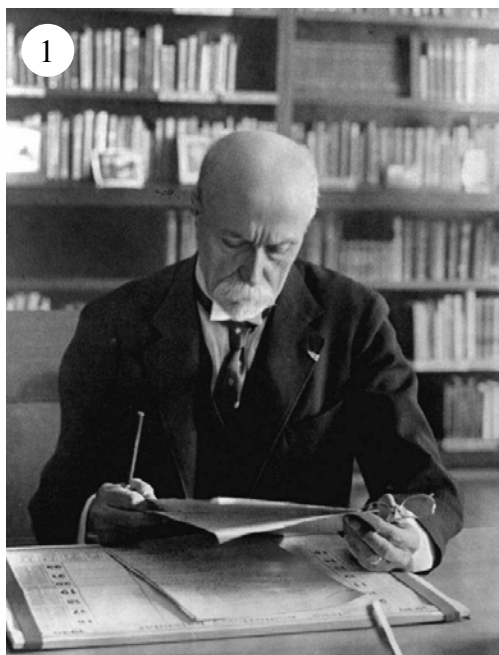
TGM a Havlíčkův Brod

Současný pomník T. G. Masaryka se nachází ve Štaflově ulici u budovy bývalého okresního úřadu. Pomník byl slavnostně odhalen 15. 6. 1991. Původně byl umístěn v parčíku u kostela svatě Kateřiny. Po 2. světové válce se

socha nevrátila na svoje původní místo, a to z důvodu nejen politického, ale i stavebního, protože byl vystavěn nový most přes řeku Sázavu, který zcela změnil prostor. Z tohoto důvodu byl umístěn do parku u školy, ale jen do roku 1960, kdy byl poničen a následně odstraněn.

TGM a Krucemburk

Československý prezident byl se svou rodinou na letním bytě poprvé v roce 1906. Hlavním důvodem, proč Masaryk Krucemburk navštívil, bylo pozvání do Borové, kde měl hlavní projev k 50. výročí úmrtí Karla Havlíčka. Během svého pobytu ve škole v Krucemburku navštěvoval a přednášel v okolních městech. Poslední přednáška se konala v Krucemburku před odjezdem. Dnes je na jeho počest v Krucemburku pojmenovaná ulice, ve které se ubytoval.

MODERNÍ ČESKOSLOVENSKÉ DĚJINY / PRVNÍ REPUBLIKA	
FILM	TGM OSVOBODITEL
MATERIÁL	

Zdroj:

1. Autor neuveden, Jižní morava.cz [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na <http://www.jizni-morava.cz/?id=1762&typ=1&tpl=42>
2. Autor neuveden, Pohlednice „TGM s vnuky v Židlochovicích“ příležitosti úmrtí TGM. Československý Červený kříž, Praha 1937.
3. Autor neuveden, Výřez z pohlednice, vydané k výročí narození TGM. ČTK, Praha 1938.
4. Autor neuveden, Husova knihovna v Říčanech [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: <http://knihovna.ricany.cz/akce-knihovny/probehle-akce.php?akce=37>
5. Autor ČTK, TGM s Edvardem Benešem v Topolčiankách, Deník.cz [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: <http://www.denik.cz/galerie/foto.html?mm=ctk-masaryk-benes>
6. Autor ČTK, TGM na Hrubé skále v září 1922, Česká televize [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10280813256-vecer-na-tema-hledani-masaryka/210542151080001/>
7. Autor neuveden, TGM v Topolčiankách s vnukem Herbertem (1925), Česká televize [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/873537-hledani-ztraceneho-casu/299324246000238-dedecek-masaryk/>
8. Autor: Hradní archiv, TGM s vnukem v září 1925, idnes.cz [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: http://zpravy.idnes.cz/nezname-fotky-ukazuji-masarykuv-kazdodenni-zivot-podivejte-se-psb-/domaci.aspx?c=A091026_223022_domaci_abr
9. Autor neuveden, Rodina TGM, Česká televize [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupný na: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/154878-elis-masarykova-milovala-sveho-otce-a-chtela-aby-byl-skutecne-dokonal/?mobileRedirect=off>
10. Autor neuveden, Rodina TGM před 1. Světovou válkou, radio.cz [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: <http://www.radio.cz/cz/rubrika/Kalendarium/kalendarium-2010-03-20>
11. Autor ČTK, Masarykův syn Jan, vnučka Anna, TGM, dcera Alice a Olga při Masarykově abdikaci, lidovky.cz [online]. [cit. 18.2.2014]. Dostupné na: http://www.lidovky.cz/foto.aspx?foto1=TER3a3e44_pos3masaryk.jpg

TGM - JAKÝ BYL? JAK ŽIL? JAK MYSLEL?

1. Co víme o jeho původu? Z jakých rodinných poměrů pocházel?

2. Jaké školy absolvoval?

3. Co ho ve škole bavilo?

4. Čím ho ovlivnil pobyt v Lipsku?

5. Odkud vzal své druhé jméno?

6. Čeho si vážil na své ženě?

7. Co zažíval na univerzitě v Praze?

8. Jak se jmenoval časopis, který vydával?

9. Jak se stavěl ke svému češství? Jak se stavěl ke Slovákům?

10. Kolik měl dětí? Zjisti o nich více informací.
11. Kde byl v době 1. světové války? Čím se zabýval? Čeho se obával?
12. Čím procházela rodina TGM během 1. světové války?
13. Jak se dozvěděl o svém zvolení prezidentem?
14. Jak na vás působí na filmových záběrech?
15. Co o sobě říká? Jak se on sám vidí?
16. Nad čím přemýšlel? Která jeho myšlenka vás zaujala?
17. Jak TGM vidí jeho potomci?
18. Jak rozumíte spojení „TGM – osvoboditel“?

CO VÍM O T. G. MASARYKOVÍ?

1. Kde se narodil?

- a) v Holíči
- b) v Hodoníně
- c) v Hustopečích

2. Z jakých poměrů pocházel?

- a) jeho otec byl kovář
- b) jeho otec byl učitel
- c) jeho otec byl ve službě vrchnosti

3. V kolika letech nastoupil do funkce prezidenta?

- a) v 60 letech
- b) v 70 letech
- c) v 68 letech

4. Ve kterých z uvedených měst nestudoval?

- a) ve Vídni
- b) v Lipsku
- c) v Krakově

5. Jaký sport intenzivně provozoval v době svého úřadování?

- a) tenis
- b) lyžování
- c) jízda na koni

6. Kolikrát byl zvolen do funkce prezidenta?

- a) 3x
- b) 4x
- c) 5x

7. Jak získal své prostřední jméno?

- a) po matce
- b) jde o pseudonym
- c) od manželky

8. Jaký vztah měl k Janu Masarykovi?

- a) bratr
- b) otec
- c) dědeček

9. Kdo napsal knihu rozhovorů s TGM?

- a) Viktor Fischl
- b) Karel Čapek
- c) Karel Hvíždala

10. Proti čemu bojoval v období tzv. hilsneriády?

- a) proti dobovému antisemitismu
- b) proti nacionalismu
- c) proti germanismu